„Ascult vocile de operă cu inima" – interviu cu scriitorul RENÉ SEGHERS

(Costin Popa – 29 august 2010)

Scriitorul René SEGHERS

Costin Popa: Domnule Seghers, sunteți cunoscut ca scriitor și pictor, cu studii de artă, arheologie, filosofie. Înainte de stabilirea la Amsterdam, ați călătorit șapte ani peste meridiane, însoțit de poemul dvs. „Undestined", „Nehărăzit". Ce au însemnat aceste peregrinări în umbra versurilor?

René Seghers: Pleci să descoperi lumea și de fapt te descoperi pe tine însuți spre a face ceva cu ce ai aflat.

C. P.: Pe unde ați fost?

R. S.: Din Irlanda în Japonia, oprindu-mă peste tot, în Anglia, Olanda, Germania, Polonia, Bielorusia, Rusia, în Siberia până la Vladivostok, apoi în China și Japonia.

C. P.: Ce cultură v-a influențat cel mai mult?

R. S.: Cea rusă.

C. P.: Știu de pe bogatul dvs. website, că ați colaborat cu reviste și ziare rusești.

R. S.: Da, dar și cu publicații poloneze, japoneze chiar. Este foarte ciudat și straniu, oamenii din Țara Soarelui Răsare te privesc ca și cum ai veni de pe altă planetă. Intră repede în panică, se așteaptă la orice de la tine, te analizează într-un mod foarte abstract.

C. P.: Ați inclus în vederile dvs. diversele religii?

R. S.: Peste tot, pentru mine religia a însemnat cuvinte mari, frumoase dar goale, lipsite de conținut.

C. P.: După acești șapte ani, cum v-ați descrie?

R. S.: Ca o persoană foarte complexă, cu multe fațete. Sunt greu de descifrat chiar și pentru mine. În fiecare zi, când mă trezesc, știu mai puține despre mine însumi.

C. P.: Să decodăm unele imagini mai mult sau mai puțin surprinzătoare. Acum sunteți implicat în jurnalism. Cum se împacă această activitate cu sufletul, cu modul dvs. de gândire?

R. S.: Scriu pentru unele dintre cele mai mari ziare internaționale, combinate cu publicații naționale, fiecare cu un număr de 5 milioane de abonați, ceea ce nu este deloc rău. Le propun un nou stil. Aș spune că fac interviuri serioase cu oameni care nu au nimic de spus sau de la care nu se așteaptă nimeni să afle ceva. Nimeni nu-și închipuie că va fi întrebat dacă este credincios și de ce. În Olanda, de exemplu, poți crede în Zen sau în Dumnezeu, poți bea cafea turcească sau arabică, orice este posibil. Este o muncă pe care încerc să o fac cât se poate de interesantă. Sigur că există pe lume multe lucruri plăcute, ca Festivalul Darclée de la Brăila, la care ne aflăm. De exemplu,

aseară pe esplanadă, eram și critic, și ziarist sau pur și simplu mă bucuram de concert. Nu poți separa viața pe porțiuni, trebuie integrate într-un tot. Ca să răspund la întrebarea de ce desfășor și activități oarecum surprinzătoare, aș spune că, dacă aș fi scris numai critică de operă, m-aș fi plictisit până acum. Așa, totul devine mai interesant... pictură, scris, fotografie, îmi place să lucrez pe mai multe direcții.

De la Jacques Brel la Franco Corelli

C. P.: Să vorbim de cărțile pe care le-ați scris despre Jacques Brel și Franco Corelli. Acum lucrați la o monografie despre Darclée și la una despre un impresar italo-german Roberto Bauer. De ce această alegere, din teritorii diferite? Doar Corelli și Darclée vin dinspre operă.

R. S.: Nu numai ei, ci și Bauer. A fost omul de legătură în Europa al celebrului manager general al Operei Metropolitan din New York, Rudolf Bing. Volumul despre Jacques Brel mi-a fost comandat. A fost prima mea carte, am scris-o pentru că omul a avut o viață foarte interesantă și-mi plăcea muzica lui. Acum o republicăm, în octombrie, pentru că am descoperit multe lucruri noi, uimitoare. Jacques Brel nu a fost nici cântăreț pop, nici simplu șansonetist. A fost un muzician, pentru că dacă asculți cântecele lui, constați că sunt absolut unice. Schumann sau Schubert nu și-au interpretat opusurile. Ori Brel și-a cântat propriile compoziții. Am descoperit că, peste timp, au fost peste 3000 de lansări de discuri de Jacques Brel în SUA, Rusia, Islanda. Frank Sinatra, Angela Gheorghiu și Roberto Alagna, ori Rolling Stones nu se pot lăuda cu asta. Numai anul trecut, Jacques Brel a avut 10 lansări de discuri single. Am fost interesat de muzica și cuvintele lui, ca și de faptul că și-a încheiat cariera, nu cu 10 ani mai târziu decât trebuia, precum alți cântăreți, ci pur și simplu s-a retras. Spre deosebire de Brel, să scriu despre Corelli a fost dorința mea. Este o carte critică. Tenorul era, să spun, complet dement dar absolut fantastic, foarte timid pe de-o parte dar și extrem de prietenos pe de alta. Cred că a avut cea mai fascinantă și minunată voce din secolul XX. Şi nu s-a scris nicio carte bună despre el.

C. P.: Totuși, au apărut multe...

R. S.: Au vorbit despre carieră, dar nimic despre viață. Deci, după acei autori, el s-a născut la... 30 de ani, în teatru, fără să fie oferită nicio informație anterioară. Nici măcar data nașterii nu era menționată. Vă puteți imagina o biografie fără data nașterii? Eu am vrut să știu totul, am cumpărat articole din perioada aceea, am discutat cu felurite persoane, am fost la Ancona lui natală, am colaborat cu nepoții lui, am adunat mult material, a fost fantastic și a ieșit o carte mare, cu recenzii foarte bune în presa internațională.

Poți să aplici reguli munților?

C. P.: Spuneați că este o privire critică asupra vieții și carierei marelui tenor. Este inclusă și critica asupra glasului, din punct de vedere al esteticii vocale?

R. S.: Da, am spus și demonstrat că el avea dreptate și detractorii lui greșeau. Pot să explic, să nu credeți că sunt nebun. Sunt voci și voci, așa cum există, de pildă, munți și munți. Poți să aplici reguli munților? Nu! Şi nici vocilor. A fost cel mai mare glas din secolul trecut, cânta diminuendi, mezzevoci, totul. Unii spuneau despre stilul lui, că „aluneca” unele sunete. Şi ce dacă? Omul era un munte. Interesant este ceea ce a dorit. Putea să facă o carieră ca a lui Mario del Monaco, cântând „Otello” după „Otello” sau „Aida” după „Aida”. Cel puțin aceasta din urmă a făcut-o și el, dar

între spectacole a cântat „Poliuto”. Cu Maria Callas. A vrut să studieze „Boema”, pentru că dorea să apară în postură de poet. Franco Corelli nu voia să fie un alt Mario del Monaco, era un stilist, adora să cânte muzică franceză, Romeo, Faust. Înregistrările mele favorite cu el nu sunt „Turandot” sau „Aida”, ci „Werther”, „Romeo și Julieta” cu Mirella Freni, „Faust” cu Nicolai Ghiaurov. Unii afirmă că nu-i precum Nicolai Gedda. Sigur că da. Dar Gounod a rescris rolul Romeo pentru Jean de Reszke. Credeți că Gedda se putea apropia de Jean de Reszke?

C. P.: Eu spun despre Corelli că a adus un nou stil de interpretare a muzicii franceze, venit din patina italiană.

R. S.: Mă gândesc acum la „Werther”, în care Franco a făcut lucruri foarte stranii. Da, l-a cântat în franceză, dar în manieră italiană. Pentru mine, cel mai autentic reprezentant al stilului francez este Alain Vanzo. Are metal în voce. Nu-mi place Alfredo Kraus. Expune o tehnică impecabilă, dar ce folos? Alain Vanzo a cântat „Werther” din 1974. A fost un debut întârziat în rol. Interesant este că Vanzo l-a copiat pe Corelli frază cu frază. Pentru că a intuit că, preluând ceea ce făcuse Franco, îi va aduce succes. Mă gândeam că și Domingo, și Carreras îl copiază pe Corelli în Puccini, dar ambii rămân doar cu asta. Ajunge cu tenorii fără Si natural sau Do acut, care cântă transpus și la bătrânețe preferă să fie baritoni! Dacă nu poți, lasă-l pe Franco Corelli, lasă-i pe cei care sunt valabili.

C. P.: Subscriu. Corelli nu a cântat multe roluri, a imprimat puțin în studio...

R. S.: Numai 50 dar ar fi trebuit să cânte 65. Însă ceea ce a făcut a fost miraculos. Cine a readus Si bemol diminuendo la sfârşitul ariei „Celeste Aida”? Nu Carlo Bergonzi, nu Richard Tucker, nu Giuseppe di Stefano! După cum foarte bine știți, pentru tenor, părțile cele mai dificile din „Aida” sunt aria și finalul, cu acele Si bemoluri care trebuie cântate pianissimo.

C. P.: Bineînțeles. Pe care dintre înregistrările de studio cu „Aida” o preferați?

R. S.: Cea din 1956, cu Maria Curtis Verna în rolul titular. Sigur că se poate spune că Franco Corelli a fost mai bine în unele roluri decât în altele, dar pentru Fach-ul italian a fost cel mai mare.

Perfecțiune, imperfecțiune

C. P.: Apreciez mult că ați studiat profund vocea lui Corelli. Aș reveni la Alfredo Kraus. Nu poți să nu observi eleganța frazării...

R. S.: Da, dar nu-mi atinge inima, sufletul. Nu-i pot găsi nicio greșeală, dar poate și din cauza asta. În fond, ce-i perfecțiunea? Te lovește în față dar nu simți nimic. Prefer imperfecțiunile lui Franco Corelli, sunt destule...

C. P.: Vă propun să detaliem.

R. S.: Revenind la perfecțiune și evoluții artistice, se spune despre Maria Callas că a avut carieră scurtă. Şi ce dacă? Cunoașteți interpreți cu perioade de vârf de carieră care să dureze mai mult de un deceniu? Sigur că nu, pentru că în acești 10 ani cânți cu atâta pasiune și forță, încât te consumi. Dacă nu dai prea mult, nu ești în vârf. Analiștii de tehnică vocală pot veni la mine cu tot felul de teorii, despre locul în care trebuie pozată vocea etc., numai că eu am urechi. Când ascult un glas,

nu mă gândesc la plasamentul sunetului, ascult cu inima. Ori inima mea este atinsă de timbralitatea, de culoarea glasului. Am ascultat la Brăila, cântăreți care sunt poate prea tineri, care poate cântă ce nu li se potrivește dar au voci importante, cu culori minunate. Câte voci importante ale acestui secol au culori minunate? Foarte puține. Aici am auzit glasuri care ar putea ajunge foarte departe. De exemplu, un viitor Ghiaurov ar putea deveni basul Leonard Bernad.

C. P.: Ce bine-ar fi! Încă nu l-am ascultat.

R. S.: Sigur, este foarte tânăr, 22 de ani, dar vorbesc de culoarea vocii, un lucru esențial. Imediat îi recunoști timbrul. Despre câți cântăreți de azi se poate spune asta? Este un diamant care trebuie păstrat.

C. P.: Ați remarcat foarte corect că mulți tineri interpretează arii nepotrivite pentru ei. Este și greșeala profesorilor.

R. S.: Bun, aici la concurs, la 25 de ani, poți cânta „Un bel dì, vedremo" din „M-me Butterfly" și chiar atinge Si bemolul acut pe care nu foarte multe mari soprane îl cântă bine, dar atât. Poți avea impresia că emiți această acută finală (l'aspeeetooo!") mai bine decât Caballé, dar asta nu înseamnă că ești în stare să cânți rolul pe scenă. Din păcate, profesorii lor nu le spun că nu pot face asta la 25 de ani. Rolul nu constă numai în notele înalte. Ce faci cu pasajul de registru, cu legato-ul, cum mai cânți după mai mult de două ore? Cio-Cio-san stă tot timpul pe scenă, iar la sfârșit mai are o arie. Cum poți măcar să-ți imaginezi că vei fi în stare să faci rolul pe scenă mai devreme de 10 ani? Cum nu-și dau seama că, să cânți niște arii în concurs înseamnă ceva, dar cu asta nu te poți prezenta la Viena să cânți „Aida"?!

C. P.: Trebuie educați în acest sens. Să revenim. Intenționați să lucrați la o altă carte despre Corelli?

R. S.: I-am înfățișat viața și cariera. Acum, dacă am timp, vreau să abordez cele 400 de înregistrări și să fac și o cronologie a carierei, pentru că prima carte este atât de mare încât nu conține așa ceva. Este ceea ce lipsește și la Maria Callas. Pentru Franco Corelli a fost publicat un Fotobook, adică un album de fotografii cu explicații. Însă în prim plan este cartea despre Darclée.

C. P.: Cât ați lucrat la volumul „Franco Corelli, prințul tenorilor"?

R. S.: Opt ani. Nu se compară cu ceea ce am întreprins pentru cartea despre Darclée.

Să trăiești împreună cu Darclée

Scriitorul René SEGHERS

C. P.: Vorbim despre ea. Cum a venit ideea?

R. S.: Am pornit să o investighez pe Darclée când aveam 19-20 de ani și am început să ascult operă. Am fost interesat de „Iris" de Mascagni - există o înregistrare cu Magda Olivero și Salvatore Puma. Am aflat că premiera o făcuse Darclée. Apoi am citit despre „Tosca". Am început să mă întreb, cine a fost această soprană despre care nu era nimic scris?

Găseam informații despre Nellie Melba, Adelina Patti, Luisa Tetrazzini, dar nimic despre Darclée. Se menționa doar că i-au fost dedicate opere, Catalani îi dedicase „La Wally”, dar nu aflasem nimic despre viața ei. În timp am descoperit și motivele. Am început să caut și, într-un lexicon, am găsit că dintre cele peste 70 de înregistrări cu „Vissi d’arte”, nici una nu era cu Darclée. Mai târziu, prin 1991, am găsit un CD intitulat „Un secolo di grandi voci” editat de teatrul Carlo Felice din Genova. Pe disc erau Francesco Tamagno, Antonio Cotogni, Cesira Ferrani, creatoarea rolului Mimì din „Boema”, plus... 1 minut și 10 secunde cu Hariclea Darclée, cântând „Vai, mândruțo, dragi ne-avem!” de Tiberiu Brediceanu. Am ascultat și am tot ascultat, era infim, o înregistrare de foarte proastă calitate tehnică. Am aflat că Darclée era în vederea colecționarilor, m-a fascinat și am început să investighez. În 1994-95 am trimis primele scrisori unor oficiali și, întâmplător, și lui Stephan Poen. Apoi cineva de la Ambasada Românei a aflat că sunt interesat de materiale despre Darclée. În 2001 am ajuns la Brăila dar începusem să studiez subiectul încă din 1994, deci de 6-7 ani. A fost dificil să găsesc informații. Dar există peste tot unde a cântat, în Argentina, la Montevideo, la Madrid, în Rusia, în România, în Turcia. Deci a trebuit să colectez tot ceea ce a rămas după ea.

C. P.: O documentare foarte dificilă. Care este structura cărții?

R. S.: Urmărește activitatea cântăreței, strict cronologică. Câte ceva despre strămoși, locul nașterii și apoi cariera, an de an, cu cine a cântat, pe cine a întâlnit. Am încercat să-i reconstitui drumul artistic până la sfârșit, să regăsesc toate premierele pe care le-a făcut. Sigur că nu este scrisă în genul „a făcut asta sau asta etc.”, ci te pune în postura să urmărești, să trăiești cariera împreună cu Darclée. Vorbesc despre iubirile ei, despre pierderi, despre necazuri, despre bucurii. Ești martorul tuturor acestora.

C. P.: Când estimați că va fi gata?

R. S.: Este scrisă.

C. P.: Atunci, când va fi publicată?

R. S.: Sper să fie tipărită până la noua ediție a concursului. Este nevoie cam de un an pentru includerea unor noi informații, pentru finisare, pentru verificarea tuturor numelor. Nu este precum o carte despre Pavarotti, scrisă în trei luni și plină de greșeli. În volumul Darclée, acest lucru nu va fi posibil. Eu nu scriu cărți despre comemorări. Merg peste tot, documentarea pentru Corelli m-a costat peste 20000 euro, la fel pentru Darclée. Sigur că dacă nu aș fi făcut altceva, aș fi putut scrie cartea și în patru ani, dar pentru mine nu este importantă cantitatea de volume pe care le scriu ci calitatea, nu mă interesează să fiu scriitorul care a publicat cele mai multe biografii. Nu am de gând să scriu biografia lui... Obama. De ce? Pentru că vreau să scriu despre artiști, despre cei care mă impresionează.

C. P.: Sponsori sunt mintea și inima dvs.

R. S.: Da, minunat spus. Din fericire am destulă minte. Nu am fost binecuvântat cu un aspect frumos, totuși câteva fete mă găsesc interesant, nu multe dar... mai poți găsi.

Concursul Darclée, o șansă pentru tineri

C. P.: Suntem la sfârșitul Concursului și Festivalului Internațional „Darclée", aflat la a 15-a ediție. Care credeți că este importanța acestei manifestări?

R. S.: Este o întrebare dificilă, domnule Popa. Importanța este în primul rând aceea că oferă tinerilor șansa de a lupta. Nu înveți nimic fără luptă. Membrii juriului îi tratează amical, le oferă sfaturi, dar important este ca ei să nu creadă că sunt mai buni decât premiații, ci să se întrebe cu ce sunt premiații mai buni decât ei și cu ce au greșit ei înșiși? Apoi, nu trebuie să se gândească că sunt mai buni decât cei slabi ci să se compare cu cei mai valoroși ca ei. Cum aș putea scrie o carte dacă nu-mi cunosc competitorii? Unii vin și-mi cer un sfat. Cum poți să le dai un sfat după o arie? Vai, sunt atât de temători... Trebuie să înceteze să le mai fie frică. Întâi trebuie să se cunoască pe ei, să-și găsească forța interioară, așa cum am făcut eu călătorind. Din cei peste 180 de candidați numai 29 sunt laureați. Restul se pot simți perdanți. Ori, în realitate, poate tu ai avut nota 8,60 și una dintre laureate 8,61, aici nu este vorba despre o știință exactă, cu alt juriu ar fi fost sigur alte rezultate. Uitați, de exemplu, tânărul tenor Ştefan Pop, care a câștigat marele concurs Operalia în 2010...

C. P.: Nu a venit acum la Brăila.

R. S.: A fost la ediția trecută. A luat premiul al III-lea sau al IV-lea, dar între timp a învățat. Asta este important, să înveți!

C. P.: Are doar 23 de ani.

R. S.: Trebuie să te bucuri pentru succesul celorlalți, pentru colegi. Nu trebuie spus „Eu", „Mie"..., ci să fii împreună cu alții, să te bucuri. Acesta este sfatul pe care îl dau acestor tineri. I-am consiliat pe unii care mi-au plăcut dar nu au intrat în finală, să se ducă la membrii juriului și să-i întrebe ce ar trebui să facă spre a-și îmbunătăți performanța. Să le ceară o părere. Şi sigur vor obține răspunsuri.

C. P.: Vă ascult, domnule Seghers.

R. S.: Mai vreau să adaug un lucru. Este o mare șansă pentru tinerii cântăreți să cânte pe o scenă, acompaniați de orchestră, nu numai cu pian, unde este mult mai simplu. Evoluează în fața unei mari audiențe, în fața unor persoane importante, așa cum este nevoie pentru carieră. Şi nu trebuie uitat că mulți laureați ai acestui concurs cântă acum pretutindeni în lume. Pe Luca Pisaroni și Francesco Meli i-am ascultat la Amsterdam.

C. P.: Meli cântă și la Scala.

R. S.: Amândoi au făcut înregistrări, DVD-uri. Deci Viena, Scala, Metropolitan, concursul este bun pentru descoperire de voci care apoi ajung pe scene mari. Şi când te gândești că totul se întâmplă la Brăila, un loc departe de orice, în primul rând de un aeroport internațional. Numai că aici s-a născut Darclée și, desigur, competiția nu se putea face în alt loc.

Scala... adio!

C. P.: Ați amintit de câteva teatre mari. Cum vi se par?

R. S.: Astăzi Metropolitanul a devenit cel mai important teatru liric din lume. Scala... adio! Şi ştiţi de ce? Pentru că banii sunt în America, nu în Italia.

C. P.: Şi totuşi, Scala păstrează tradiţia, foarte puternic regăsită în sunetul orchestrei, al coriştilor...

R. S.: Sunt de acord, dar vocile importante se duc acolo unde sunt bani. Aşa că este posibil ca, peste cinci ani, Opera din Abu Dhabi să devină cea mai importantă din lume, de ce nu? Dacă o plătesc pe Angela Gheorghiu cu mult mai mult, ea va merge acolo. Darclée nu a cântat niciodată la Met sau la Covent Garden. Nellie Melba, da. Şi a avut mari probleme cu Darclée. Pentru că Darclée a făcut premiera din 1888 cu „Romeo şi Julieta", când australianca decisese că ea este cea care trebuie să facă acest rol. Melba i-a devenit duşmancă, aşa încât cele două teatre au rămas închise pentru Darclée, pentru că Melba era foarte influentă. Aşa cum Domingo este în zilele noastre director la Operele din Los Angeles şi Washington, Jean de Reszke era acţionar la Met şi Covent Garden, pe vremuri. Directorul Maurice Brown era angajatul lui iar când Emilio de Marchi a negociat contractul pentru Met, a discutat cu Jean de Reszke, nu cu Brown. Aşa se falsifică istoria. Pentru că, evident, în cazul lui Darclée, istoria a fost falsificată. Predominarea cântăreţilor de la Met în înregistrările timpului este de-a dreptul hilară, când îi auzi pe mulţi îţi par total ridicoli - cântăreţi care nu ar avea nicio şansă la Concursul Darclée.

C. P.: Aşadar poate fi demolat mitul unor legende?

R. S.: Sigur că nu vor exista un nou Caruso şi un alt Tamagno, dar Malibran, de exemplu, mă îndoiesc că poate fi, apriori, mai bună decât Maria Callas. Contratenorul Philippe Jarousski, sigur, nu e castrat, poate Farinelli era bun, dar contemporanul nostru este chiar foarte bun. Se spune că opera este muribundă. Total fals. Poate în Italia să fie mai puţini fani decât în 1969, dar în lume există o enormă piaţă de operă, de zece ori mai mare decât a fost vreodată în istorie. Cântăreţii se mişcă, concursuri ca acestea ne aduc noi nume, aşa că este un lucru fantastic că Mariana Nicolesco a decis să facă acestă competiţie, care este un prilej important de export de talente şi care trebuie păstrat aşa cum este. Păcat că în România interesul este atât de mic pentru acest gen de lucruri! Deocamdată competiţia are un caracter destul de naţional, jumătate din competitori vin din România, dar este un concurs mare a cărui promovare ar trebui intensificată în străinătate, pentru a-i duce faima şi mai sus. Implicit a numelui Haricleei Darclée.

C. P.: O să apară şi volumul dvs.

R. S.: Este o restituire a vieţii şi carierei lui Darclée, dar cartea trebuie promovată. De unde vor veni banii pentru această promovare? Poate de la Guvernul României? Nimeni nu ştie, dar toţi doresc volumul.

Restituirile despre viața și cariera Haricleei Darclée sunt legate de Mariana Nicolesco

C. P.: Ce semnificație pentru numele Haricleei Darclée are competiția imaginată și condusă de Mariana Nicolesco? Desigur, cartea va conține un capitol despre concurs și fondatoarea lui.

R. S.: Evident. Credința mea este că restituirile despre viața și cariera Haricleei Darclée sunt legate de concurs, de Mariana Nicolesco. Nu se poate altfel. Chiar dacă Mariana nu mi-ar place atât de mult, suntem de fapt buni prieteni de peste 10 ani, n-aș avea altă opțiune. Desigur, Mariana este o persoană foarte dominatoare, dar multe persoane de acest nivel, de la Corelli la Pavarotti au fost așa. Eu nu am probleme cu persoanele puternice, doar suntem în lumea teatrală, operistică. Dacă Maria Callas nu era așa cum a fost, nu era Maria Callas. Persoane fascinante, cu carismă. Este evident că fără Mariana Nicolesco nu ar fi existat Concursul Darclée. O admir teribil, nu știu de unde are energia să facă atâtea lucruri. Aseară am stat de vorbă până la ora 4 dimineața. Eu eram terminat iar ea, care fusese și pe scenă, a rămas de vorbă cu Stephan Poen. Cred că nu a dormit deloc, a fost la repetiție cu cântăreții... energie fantastică. La fel este și dirijorul Marco Balderi, ascultă interpreții, face audiții pentru partea orchestrală, după 5 minute cântă Bach la pian...

Rene SEGHERS și Constantin ERBICEANU

C. P.: Superb.

R. S.: Într-adevăr. Deci soarta mea este legată de Mariana Nicolesco și festival, pentru partea din carte favorită mie. Volumul se termină cu „Darclée azi”, deci cu concursul. Desigur, Mariana va scrie prefața. Nimeni altcineva nu ar putea face asta. Sunt mulți cântăreți români mari, dar nici unul nu a făcut pentru Darclée ceea ce a făcut Mariana. Şi dr. Radu Varia m-a ajutat mult cu relațiile din România, mi-a deschis uși pe care eu nu le-aș fi putut deschide. Apoi a intervenit și prietenul Constantin Erbiceanu, care m-a ajutat mult. În septembrie trecut, când cartea era terminată am aflat despre 1112 de scrisori care au trebuit traduse și integrate; acum totul este gata, a fost unul dintre cele mai fantastice lucruri pe care le-am găsit. Când am primit epistolele, am înjurat... lucrezi 15 ani și pe urmă începi din nou! Sigur, am fost norocos că le-am găsit înainte de a da la tipar! Am folosit mai mulți translatori, ca să termin mai repede.

C. P.: Domnule Seghers, mă bucur că am avut această conversație și vă urez să vă vedeți cartea apărută cât mai repede.

R. S.: Sper și eu! Vă mulțumesc pentru tot.